

**ΚΕΝΤΡΟ ΡΩΣΙΑΣ, ΕΥΡΑΣΙΑΣ και ΝΟΤΙΟ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ**

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ Δεκεμβρίου 2009

Ομάδα Νοτιο-ανατολικής Ευρώπης

**ΜΗΝΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιφερειακές πρωτοβουλίες στο Βαλκανικό χώρο (Καλδή Κατερίνα)	3
Ο νέος νόμος για το Καταστατικό της Βοϊβοντίνα (Μπουτέλης Κωνσταντίνος)	7
Τουρκία: διπλωματικά ανοίγματα σε Μέση Ανατολή και Βαλκάνια με κοινό παρονομαστή την ισχυροποίηση της θέσης της (Μούσση Έλλη)	11
Συνοριακές διαφορές μεταξύ Βαλκανικών χωρών σήμερα (Σκούρτη Ελιάννα)	14
Ματιές στην Επικαιρότητα (Επιμέλεια: Παναγιωτίδου Ράνια – Σκούρτη Ελιάννα – Μπουτέλης Κων/νος)	18
 <i>Επιστημονική εποπτεία και επιμέλεια Dr Κωνσταντίνος Φίλης</i>	

Περιφερειακές πρωτοβουλίες στον βαλκανικό

Το Μαυροβούνιο αναλαμβάνει από την 1η Ιανουαρίου του 2010 την προεδρία της Κεντροευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας (CEI) από τη Ρουμανία και το δεύτερο εξάμηνο του 2010 την προεδρία της Πρωτοβουλίας Αδριατικής - Ιονίου από την Ιταλία, καθώς επίσης και την προεδρία της Διαδικασίας Συνεργασίας των χωρών της νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEECF) από την Τουρκία. Στις τρεις αυτές σημαντικές περιφερειακές πρωτοβουλίες θα επικεντρώσει τις δράσεις της στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής η κυβέρνηση της χώρας το 2010. Στο παρακάτω άρθρο θα εξεταστεί η ιστορία, η δομή και ο σκοπός των Πρωτοβουλιών που δραστηριοποιούνται στις χώρες των Βαλκανίων.

Κεντροευρωπαϊκή Πρωτοβουλία (CEI)

Ο Οργανισμός ιδρύθηκε στις 11 Νοεμβρίου 1989 (λίγες μέρες μετά τα γεγονότα του Βερολίνου) από τη Γιουγκοσλαβία, την Ουγγαρία, την Ιταλία και την Αυστρία στη Βουδαπέστη και εγκαθίδρυε μια πλατφόρμα για την αμοιβαία πολιτική, οικονομική, επιστημονική και κοινωνική συνεργασία που ονομάστηκε Quadrilateral Co-operation. Με την είσοδο της Τσεχοσλοβακίας το Μάιο του 1990 μετονομάστηκε σε Pentagonal Initiative και της Πολωνίας το 1991 σε Hexagonal Initiative. Με τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας και την είσοδο το 1992 της Βοσνίας Ερζεγοβίνης, Κροατίας και Σλοβενίας ο Οργανισμός μετονομάστηκε σε Central European Initiative (CEI) ενώ το 1993 η Τσεχική και η Σλοβακική Δημοκρατία εντάχθηκαν σε αυτόν. Κατά τη σύνοδο κορυφής της Βουδαπέστης το 1993 εγκρίθηκε η πρόταση για την εισδοχή της π.Γ.Δ.Μ. ως δέκατο μέλος της.

Το 1994 πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνάντηση του Association Council της CEI με τη συμμετοχή της Λευκορωσίας, της Βουλγαρίας, της Ουκρανίας και της Ρουμανίας και στο Τορίνο τον Νοέμβριο του 1994 προστέθηκε και η Αλβανία. Η συνεδρίαση ενέκρινε, επίσης, την υιοθέτηση του «CEI Instrument for the Protection of Minority Rights». Το 1995 στη Βαρσοβία αποφασίστηκε η αποδοχή της υποψηφιότητας των συνδεδεμένων κρατών για την απόκτηση καθεστώτος πλήρους ένταξης στο πλαίσιο της CEI. Στην ίδια συνεδρίαση ενεκρίθησαν οι κατευθυντήριες γραμμές «Guidelines for Activities and Rules of Procedure» και αποφασίστηκε η σύσταση του Κέντρου Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης (CID) στην Τεργέστη, το οποίο δύο χρόνια αργότερα μετονομάστηκε σε [CEI-Executive Secretariat \(CEI-ES\)](#).

Δέκατο έκτο κράτος μέλος της CEI έγινε το 1996 η Μολδαβία. Το Νοέμβριο του 2000 η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας έγινε το 17^ο μέλος και, μετά τη διάσπαση της, η Σερβία διατήρησε την ιδιότητα του μέλους ενώ το Μαυροβούνιο εντάχθηκε τον Ιούνιο του 2006.

Με την υιοθέτηση του Σχεδίου Δράσης 1998-1999, η CEI ξεκίνησε μια νέα στρατηγική συνοχής και αλληλεγγύης με στόχο τη στήριξη των προσπαθειών των χωρών μετάβασης να έρθουν πιο κοντά στις ευρωπαϊκές δομές και τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ των περισσότερο και των λιγότερο αναπτυγμένων κρατών μελών. Η συνάντηση των υπουργών Εξωτερικών που πραγματοποιήθηκε στο Μιλάνο τον Ιούνιο του 2001 ίδρυσε το [CEI Cooperation Fund](#) με βάση τις ετήσιες συνεισφορές από όλα τα κράτη-μέλη με στόχο τη διευκόλυνση της εφαρμογής προγραμμάτων και έργων της CEI. Μεταξύ των θεσμικών μεταρρυθμίσεων που εισήχθησαν το 2002 αξίζει να αναφερθεί η τροποποίηση των «Guidelines and Rules of Procedure» που εγκρίθηκε από τους αρχηγούς των κυβερνήσεων στη Σύνοδο Κορυφής στα Σκόπια το Νοέμβριο του 2002. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές έχουν ενισχύσει το ρόλο τόσο της κοινοβουλευτικής όσο και της επιχειρηματικής διάστασης της CEI και συμβάλουν στον εξορθολογισμό των μελλοντικών της δραστηριοτήτων¹.

Κεντρικός στόχος της CEI είναι να στηρίζει τις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης να αντιμετωπίσουν τη μετάβαση και τελικά την ενσωμάτωση στις δομές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ένταξη, το 2004, πέντε μελών της CEI στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνέχεια της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας το 2007 μετέθεσε το κέντρο βάρους στα κράτη μέλη που είναι εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης². Η Κεντροευρωπαϊκή Πρωτοβουλία κατόρθωσε να είναι σημαντικός εταίρος σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πέτυχε διεύρυνση της συνεργασίας με το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο και άλλους διεθνείς οργανισμούς (όπως ο ΟΟΣΑ, η Παγκόσμια Τράπεζα, κ.α.) και περιφερειακές δομές (όπως η Πρωτοβουλία Αδριατικής –Ιονίου)³.

Στις 12 και 13 Νοεμβρίου 2009 διοργανώθηκε η ετήσια συνεδρίαση της οργάνωσης στο Βουκουρέστι, η οποία τίμησε την 20^η επέτειο από την πτώση του Τείχους. Η υπουργική συνεδρίαση συζήτησε τη «Στήριξη του Κοινού Ευρωπαϊκού Μέλλοντος, Επίλυση των τρεχόντων προκλήσεων», ενώ στη Σύνοδο επικυρώθηκαν η

---

¹ Οι πληροφορίες προέρχονται από την ιστοσελίδα της Κεντροευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας. <http://www.ceinet.org/main.php?pageID=16>

² Ciocoiu, Paul. «Bucharest hosts Central European Initiative Summit». Southeast European Times 17-11-2009 [Ανακτήθηκε στις 11-12-2009]

<http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/el/features/setimes/features/2009/11/17/feature-01>

³ Στο ίδιο.

Επετειακή Δήλωση, το Τελικό Έγγραφο, το Σχέδιο Δράσης για το 2010-2012 και η ετήσια έκθεση του γενικού γραμματέα. Από την 1^η Ιανουαρίου 2010 την προεδρία αναλαμβάνει, όπως προαναφέρθηκε, το Μαυροβούνιο.

Πρωτοβουλία Αδριατικής-Ιονίου

Η Πρωτοβουλία Αδριατικής και Ιονίου (Π.Α.Ι.) θεσμοθετήθηκε στη Διάσκεψη για την Ανάπτυξη και Ασφάλεια της Αδριατικής και του Ιονίου, η οποία έλαβε χώρα στην Ανκόνα της Ιταλίας στις 19-20 Μαΐου 2000, από τους υπουργούς Εξωτερικών της Ιταλίας, της Ελλάδος, της Αλβανίας, της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης, της Κροατίας και της Σλοβενίας, παρόντος και του τότε προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Romano Prodi. Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας προσχώρησε το Νοέμβριο του ίδιου έτους, την οποία διαδέχθηκαν με ξεχωριστές αντιπροσωπείες, όπως και στην περίπτωση της CEI, το Μαυροβούνιο και η Σερβία⁴. Τα μέλη εναλλάσσονται στην προεδρία της Πρωτοβουλίας ανά έτος και κατά τη διάρκεια της λαμβάνουν χώρα συναντήσεις των υψηλών αξιωματούχων και των υπουργών Εξωτερικών των συμμετεχουσών χωρών. Το ανώτατο όργανο της Πρωτοβουλίας είναι το Συμβούλιο Αδριατικής και Ιονίου που συνέρχεται σε υπουργικό επίπεδο και το οποίο συνεπικουρείται στο έργο του από μια επιτροπή αξιωματούχων. Αν και δεν διαθέτει καθεστώς διεθνούς οργανισμού, έχει προβλεφθεί η ίδρυση Μόνιμης Γραμματείας, κυρίως λόγω του μεγάλου εύρους των θεμάτων που επιλαμβάνεται η Πρωτοβουλία. Η Μόνιμη Γραμματεία έχει έδρα την Ανκόνα.

Η Διακήρυξη της Ανκόνας (Ancona Declaration) που θεσμοθέτησε την πρωτοβουλία προσδιορίζεται από δύο πυλώνες: την ασφάλεια και τις δράσεις κατά του εγκλήματος στην περιοχή και τη σταδιακή αλλά συστηματικά προγραμματισμένη ανάπτυξη της περιοχής. Δημιουργεί πλαίσιο διαβούλευσης και συνεργασίας των συμμετεχόντων κρατών, κυρίως στους τομείς της οικονομίας, του τουρισμού, των μεταφορών και της τεχνικής βοήθειας, της βιώσιμης ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος, της παιδείας, του πολιτισμού και της επιστήμης καθώς και της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος. Για τους τομείς αυτούς λειτουργούν ομάδες εργασίας που ονομάζονται «Στρογγυλές Τράπεζες». Βασική επιδίωξη της Πρωτοβουλίας είναι η πρακτική αντιμετώπιση των επειγόντων θεμάτων και η συμβολή στη μεσοπρόθεσμη συνεργασία των χωρών της περιοχής.

Διαδικασία Συνεργασίας των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEECF)

---

⁴Οι πληροφορίες προέρχονται από την ιστοσελίδα του Ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών. http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/el-GR/Policy/Geographic+Regions/South-Eastern+Europe/Balkans/Regional+Cooperation/060608_alp_1312.htm

Η Διαδικασία Συνεργασίας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (SEECP) αποτελεί το μόνο «γηγενές» σχήμα συνεργασίας, προερχόμενο αποκλειστικά από τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης. Μετέχουν η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Ελλάδα, η πΓΔΜ, η Ρουμανία, η Σερβία, το Μαυροβούνιο, η Τουρκία, η Κροατία και η Μολδαβία.

Η αφετηρία της Διαδικασίας τοποθετείται στη σύνοδο των υπουργών Εξωτερικών στη Σόφια το 1996, όπου μετά από ελληνική και βουλγαρική πρωτοβουλία αναβίωσε η Διαβαλκανική Συνεργασία. Σημαντικοί σταθμοί στην ιστορία της Διαδικασίας είναι: η Συνάντηση Κορυφής της Κρήτης τον Νοέμβριο του 1997, όπου για πρώτη φορά έλαβαν μέρος οι αρχηγοί Κρατών και κυβερνήσεων από όλες τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης, η Διάσκεψη Κορυφής της Αττάλειας τον Οκτώβριο του 1998, όπου υπεγράφη η συμφωνία για την ίδρυση του περιφερειακού κέντρου προώθησης εμπορίου και η Διάσκεψη Κορυφής του Βουκουρεστίου το 2000, όπου υπεγράφη η Χάρτα Καλής Γειτνίασης, Σταθερότητας, Ασφάλειας και Συνεργασίας στην ΝΑ Ευρώπη. Η Χάρτα αναφέρεται στην ανάπτυξη μηχανισμών πολιτικής συνεργασίας και ασφαλείας στους τομείς της οικονομίας, περιβάλλοντος, δικαιοσύνης και καταπολέμησης παρανόμων δραστηριοτήτων, στον ανθρωπιστικό τομέα, στη δημοκρατία κλπ. Επίσης, για την εξασφάλιση της συνέχειας των δραστηριοτήτων της SEECP, προβλέπεται η δημιουργία Τρόικας σε επίπεδο υπουργών, πολιτικών διευθυντών (αρμόδιοι διευθυντές υπ. Εξ) και υψηλών αξιωματούχων.

Οι βασικοί στόχοι της περιφερειακής συνεργασίας στο πλαίσιο της περιλαμβάνουν την ενίσχυση της ασφάλειας και την πολιτική κατάσταση, την εντατικοποίηση των οικονομικών σχέσεων και της συνεργασίας στους τομείς των ανθρώπινων πόρων, της δημοκρατίας, της δικαιοσύνης, καθώς, επίσης, και τη μάχη κατά των παράνομων δραστηριοτήτων. Πρόθεση της SEECP είναι να επιτρέπει στα μέλη της την προσέγγιση των ευρωπαϊκών και ευρω-ατλαντικών δομών με την ενίσχυση των σχέσεων καλής γειτνίασης και τη μετατροπή της περιοχής σε μια περιοχή ειρήνης και σταθερότητας. Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της είναι ότι πρόκειται για μια πρωτότυπη μορφή της συνεργασίας μεταξύ των χωρών της περιοχής που ξεκίνησε με δική τους πρωτοβουλία. Συναφώς, η SEECP επιδιώκει να αυτοπροσδιοριστεί ως μια αυθεντική φωνή της ΝΑ Ευρώπης συμπληρωματικά προς τη διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ των χωρών της περιοχής. Η ΕΕ έχει αναγάγει την ανάπτυξη περιφερειακής συνεργασίας σε απαραίτητο στόχο και προϋπόθεση για την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής πορείας των κρατών της περιοχής. Παρά τις

υφιστάμενες διαφορές ως προς την ουσία ή τη διαδικασία αντιμετώπισης περιφερειακών θεμάτων, οι τελευταίες συναντήσεις της SEECP απέδειξαν ότι οι χώρες της ΝΑ Ευρώπης είναι σε θέση να βρουν κοινή γλώσσα στα θέματα της περιοχής, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων για τα οποία υπάρχει διάσταση απόψεων.

Η SEECP είναι μια περιφερειακή μη θεσμοθετημένη διαδικασία συνεργασίας που συντονίζεται από την προεδρεύουσα χώρα. Την προεδρία της αναλαμβάνει ένα κράτος-μέλος ανά έτος. Η προεδρεύουσα χώρα παρουσιάζει τη διαδικασία σε διεθνείς συναντήσεις και φιλοξενεί την ετήσια συνάντηση των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων, τη συνάντηση των υπουργών Εξωτερικών και μια σειρά από ετήσιες συναντήσεις των πολιτικών διευθυντών ενώ έχει δικαίωμα να συγκαλεί και έκτακτες συνεδριάσεις.

Ο νόμος για το νέο Καταστατικό της Βοϊβοντίνα

Η περιοχή της Βοϊβοντίνα χάρη στα πολυεθνικά⁵ και πολυπολιτισμικά χαρακτηριστικά της αποτέλεσε μια ιδιαίτερη οντότητα στο χρόνο για τον βαλκανικό αλλά και τον ευρύτερο κεντροευρωπαϊκό χώρο. Στα πλαίσια της Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας και βάσει του Συντάγματος του 1974, η Βοϊβοντίνα απολάμβανε καθεστώς αυτονομίας μέσα στο όριο της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Σερβίας, το οποίο της επέτρεπε, μεταξύ άλλων, να είναι και οικονομικά κυρίαρχη. Το 1989 μέσα στο δυσμενές κλίμα των αποσχιστικών τάσεων που επικρατούσαν στη Γιουγκοσλαβία, η Σερβία -για να αποτρέψει παρόμοια κινήματα στις αυτόνομες επαρχίες της- ψήφισε νέο Σύνταγμα, το οποίο στερούσε από τη Βοϊβοντίνα την αυτοτέλεια στις τρεις εξουσίες και υποβίβαζε την αυτονομία της αποκλειστικά σε εδαφικό επίπεδο. Κατά τη διάρκεια των Γιουγκοσλαβικών Πολέμων το Βελιγράδι ακολούθησε μια πολιτική αφομοίωσης των μειονοτήτων στη Βοϊβοντίνα, γεγονός που προκάλεσε την ενεργή αντίδραση των μειονοτήτων, κυρίως της ουγγρικής, προς την προσπάθεια απόδοσης ευρείας τοπικής αυτονομίας που θα διασφάλιζε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους⁶.

⁵ Βάσει των στοιχείων της απογραφής του 2002 στη κατοικεί σερβική πλειοψηφία (65,05%) και μια σημαντική μειονότητα Ούγγρων (14,28%). Άλλες εθνικές ομάδες που καταγράφηκαν στην απογραφή με σχετικά μικρά αλλά αξιοσημείωτα ποσοστά είναι: Κροάτες(2,78%), Σλοβάκοι(2,79%), Ρουμάνοι(1,5%), Μαυροβούνιοι(1,75%), Γιουγκοσλάβοι(2,45%) καθώς και πολλοί άλλοι λαοί.

⁶ Για την πολιτική του Σερβικού κέντρου προς τις μειονότητες στη Βοϊβοντίνα και την απάντηση της ουγγρικής μειονότητας βλ. Κοπά, Μαριλένα. «Οι μειονότητες στα μετα-κομμουνιστικά Βαλκάνια

Από τις αρχές της δεκαετίας, η ευρωπαϊκή προοπτική της Σερβίας ήταν αναμφίβολα ένας από τους καθοριστικούς παράγοντες που έθεσαν σε λειτουργία τις διαδικασίες για τη σύνταξη ενός νέου Καταστατικού για τη Βοϊβοντίνια. Αν και πρόκειται ουσιαστικά για εσωτερικό ζήτημα, η πορεία προς την πλήρη ένταξη προϋποθέτει την εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά δημοκρατικά πρότυπα που επιβάλλουν μια διαφορετική προσέγγιση στο θέμα από αυτή που ακολουθούσαν οι σερβικές κυβερνήσεις στη δεκαετία του '90. Η υπογραφή της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης σήμανε και τον έλεγχο της τήρησης των πολιτικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Σερβία από τα όργανα της Ένωσης. Σε ψήφισμα, μάλιστα, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το 2005 που είχε εκδοθεί σε απάντηση για τα βιαιά επεισόδια που είχαν ξεσπάσει στην επαρχία της Βοϊβοντίνια και για τα οποία είχαν κάνει αναφορές διεθνείς οργανισμοί⁷, η κυβέρνηση της χώρας, τότε Σερβία-Μαυροβούνιο, καλείτο να αποκαταστήσει «την αυτονομία που απολάμβανε η Βοϊβοντίνια μέχρι το 1990 και τις πραγματικές εξουσίες στους τομείς της παιδείας και των μέσων μαζικής ενημέρωσης προκειμένου το περιφερειακό κοινοβούλιο να εφαρμόσει στην πολυεθνική αυτή περιοχή τις δέουσες πολιτικές»⁸. Το κυβερνών κόμμα στην επιχειρηματολογία του υπέρ του νομοσχεδίου έκανε ιδιαίτερη μνεία στη θετική επίδραση που θα έχει μια αυτόνομη Βοϊβοντίνια στην πορεία προς την ένταξη στην ΕΕ. Σε αυτό συμφωνεί και η πολιτική ηγεσία της επαρχίας, καθώς, σύμφωνα με δηλώσεις του Dragoslav Petrovic, ηγέτη του κυρίαρχου συνασπισμού στη Συνέλευση της Βοϊβοντίνια, το νέο Καταστατικό σκοπεύει να οδηγήσει τη Σερβία πιο κοντά στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Τον Οκτώβριο του 2008 το σχέδιο νόμου για το νέο καθεστώς υιοθετήθηκε από τη Συνέλευση της Βοϊβοντίνια, για να τεθεί σε ισχύ, όμως, έπρεπε να λάβει την έγκριση του Σερβικού Κοινοβουλίου. Στο Κοινοβούλιο το νομοσχέδιο συνάντησε την έντονη αντίδραση του συνόλου των κομμάτων της αντιπολίτευσης. Τα κύρια σημεία για το οποία επικρίθηκε ο νέος νόμος ήταν γενικότερα η απόδοση πολλών εξουσιών που θα δημιουργούσαν κατάσταση παράλληλου κράτους μέσα στη Σερβία με ότι αυτό συνεπάγεται για την εδαφική της ακεραιότητα στο μέλλον και ειδικότερα: η ανάδειξη της μεγαλύτερης πόλης της επαρχίας Novi Sad ως «πρωτεύουσας της

Πολιτικές του κέντρου και μειονοτικές απαντήσεις» Εκδ. ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ ΑΘΗΝΑ 1997 σελ. 109-113 και 164-167.

⁷ Παράδειγμα : «Dangerous Indifference Violence against minorities in Serbia» Human Right Watch report Οκτώβριος 2005 Volume 17, No 7 (D) σελ. 32-42

⁸ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη Βοϊβοντίνια P6-Ta-Prov(2005)0369 http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/ta/p6_ta-prov%282005%290369_/p6_ta-prov%282005%290369_el.pdf

Βοϊβοντίνα», ο χαρακτηρισμός «Επαρχιακή Κυβέρνηση» του σώματος που θα λαμβάνει τις αποφάσεις, η δυνατότητα να ανοίγει Γραφεία Εκπροσωπήσεως στην ΕΕ αλλά και σε άλλες περιοχές, η δυνατότητα να συνάπτει συμφωνίες με άλλες περιοχές και η ίδρυση Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών. Επιπλέον, ο νόμος, στο βαθμό που υπερτονίζει τον πολυεθνικό χαρακτήρα της επαρχίας, πλήττει τόσο τα συμφέροντα των πολιτών της όσο και τα εθνικά και κρατικά συμφέροντα της Σερβίας, επομένως κρίνεται ως αντισυνταγματικός. Το Δημοκρατικό Κόμμα της Σερβίας, του Vojslav Kostunica, εξέδωσε δική του πρόταση για το νέο Καταστατικό της επαρχίας, στην οποία αποφεύγονταν «ατυχείς» διατάξεις. Συγκεκριμένα, το άρθρο 1 του Καταστατικού που προτείνει το Δημοκρατικό Κόμμα εγγυάται την ισότητα μεταξύ των Σέρβων και των άλλων εθνοτήτων στη Βοϊβοντίνα⁹, όπως άλλωστε ορίζεται και στο σερβικό Σύνταγμα, σε αντιδιαστολή με το αντίστοιχο άρθρο του κατατεθέντος στο Κοινοβούλιο Καταστατικού που αναφέρει ότι η αυτονομία είναι αποτέλεσμα των ιδιαίτερων εθνικών, πολιτιστικών και ιστορικών χαρακτηριστικών που επικρατούν στην περιοχή¹⁰.

Το τελικό σχέδιο νόμου για το Καταστατικό που κατατέθηκε στο σερβικό Κοινοβούλιο στα τέλη Νοεμβρίου περιέχει αρκετές διορθώσεις. Αρχικά, δεν αλλοιώθηκε το δικαίωμα της Βοϊβοντίνα να συνάπτει περιφερειακές συμφωνίες και να διατηρεί δικές της αποστολές στην ΕΕ και σε άλλες ευρωπαϊκές περιοχές. Το νέο Καταστατικό μεταφέρει στη δικαιοδοσία της επαρχίας εξουσίες στα πεδία: περιφερειακής ανάπτυξης, γεωργίας, τουρισμού, χωροταξικού σχεδιασμού, ύδρευσης και δασοκομίας, θήρας και αλιείας και προστασίας του περιβάλλοντος. Επιπλέον αρμοδιότητες θα μεταβιβαστούν και στους τομείς της βιομηχανίας, της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, της ενέργειας και της τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ προβλέπεται και η ίδρυση Ακαδημίας Τεχνών και Επιστημών. Από προηγούμενες διατάξεις αφαιρέθηκαν ή τροποποιήθηκαν εκείνες που έδιναν στην επαρχία «δικαιοδοσία κρατικής υπόστασης»¹¹. Στο νέο νόμο δεν υπάρχει η δυνατότητα της επαρχιακής κυβέρνησης να ψηφίζει νόμους και να καλεί τους

---

⁹ «Η Αυτόνομη Επαρχία της Βοϊβοντίνα αποτελεί μια αυτόνομη εδαφική κοινότητα ιδρυθείσα από το Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Σερβίας και στην οποία η συνταγματική ισότητα μεταξύ των Σέρβων και των άλλων εθνοτήτων είναι εγγυημένη.» Άρθ. 1 Προσχέδιο του Δημοκρατικού Κόμματος Σερβίας για το Καταστατικό της Αυτόνομης Επαρχίας Βοϊβοντίνας www.dss.org.yu/newsitem.php?id=7048#

¹⁰ «Η Αυτονομία της οποίας τίθεται σε λειτουργία στη βάση των συγκεκριμένων ιστορικών, πολιτιστικών, εθνικών και άλλων χαρακτηριστικών της περιοχής, μιας πολυπολιτισμικής, πολυεθνικής και με πολλές πεποιθήσεις δημοκρατικής Ευρωπαϊκής περιοχής.» Άρθ. 1 στο Σχέδιο Νόμου για το Καταστατικό της Βοϊβοντίνα.

¹¹ Jovanovic, Igor. «Vojvodina statute “harmonized”, reports say». Δημοσιεύτηκε στο Southeast European Times στις 14/10/2009 [Ανακτήθηκε 12/12/2009] http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2009/10/14/feature-02

κατοίκους σε δημοψήφισμα. Η νομοθετική δραστηριότητα της Βοϊβοντίνα θα περιοριστεί στην έκδοση κανονισμών και αποφάσεων για θέματα της επαρχίας. Η πόλη Novi Sad θα είναι το κύριο διοικητικό κέντρο της επαρχίας και όχι η πρωτεύουσα της. Επιπροσθέτως, η δυνατότητα της Βοϊβοντίνα να συνάπτει διαπεριφερειακές συμφωνίες θα περιορίζεται από την υποχρέωση σεβασμού της εξωτερικής πολιτικής της Σερβίας και της εδαφικής ακεραιότητας του κράτους.

Η σφοδρή αντίδραση που αντιμετώπισε η απόδοση ευρείας αυτονομίας στη Βοϊβοντίνα ήταν παράγωγο των δυσμενών για τη Σερβία εξελίξεων στο θέμα του Κοσσυφοπεδίου. Καθώς και οι δύο επαρχίες απολάμβαναν καθεστώς ευρείας αυτονομίας βάσει του Γιουγκοσλαβικού Συντάγματος του 1974, η περίπτωση της Βοϊβοντίνα συνδέθηκε και παραλληλίστηκε με αυτή του Κοσσόβου, γεγονός που αποτελεί μια αυθαίρετη γενίκευση. Οι Σέρβοι, αντίθετα με ό,τι συνέβαινε στο Κοσσυφοπέδιο, διαθέτουν την πλειοψηφία στη Βοϊβοντίνα, ειδικά μετά την εγκατάσταση των Σέρβων προσφύγων από την Κράινα, ενώ οι μη Σέρβοι κάτοικοι, αν και αποτελούν σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού (35%), είναι μοιρασμένοι σε πληθώρα εθνικών και εθνοτικών ομάδων. Το γεγονός αυτό αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα σε ενδεχόμενες προσπάθειες συνασπισμού μη Σέρβων σε κίνημα απόσχισης από τη Σερβία. Η ουγκρική μειονότητα, η πιο ευάριθμη της επαρχίας, αναμφίβολα επιθυμεί την ανεξαρτησία από τη Σερβία, είναι, όμως, σχεδόν αδύνατο να το πετύχει, καθώς το σύνολο των κατοίκων της Βοϊβοντίνα δεν επιθυμεί ανεξαρτησία αλλά αυτονομία στα πλαίσια της Σερβίας. Αυτό, άλλωστε, αποδεικνύεται από τις δημοσκοπήσεις που κατά καιρούς διεξάγονται στην επαρχία και στις οποίες οι απαντήσεις υπέρ της ανεξαρτησίας σημειώνουν χαμηλά ποσοστά. Αντίθετα, στην περίπτωση του Κοσσόβου η θέληση των κατοίκων για απόσχιση ήταν δεδομένη και εκφράστηκε με ένοπλο απελευθερωτικό αγώνα.

Η ψήφιση, εν τέλει, του Καταστατικού από τη σερβική Βουλή (137 υπέρ, 24 κατά, 139 απόντες) σηματοδοτεί ένα σημαντικό βήμα της Σερβίας προς τον ευρωπαϊκό στόχο. Ωστόσο, πέρα από τη θέσπιση του, εξίσου σημαντική είναι και η απρόσκοπτη εφαρμογή του, κάτι που δεν είναι απολύτως εγγυημένο δεδομένης της σφοδρής αντίδρασης πολλών Σέρβων που φοβούνται ένα δεύτερο Κόσσοβο. Άλλωστε, τα βίαια επεισόδια εναντίον μειονοτήτων στη Βοϊβοντίνα ανήκουν στο πρόσφατο παρελθόν, οπότε παρουσιάζουν αυξημένες πιθανότητες επανάληψης. Τα διαφορετικά δημογραφικά και πολιτικά δεδομένα που επικρατούν στο Κόσσοβο και τη Βοϊβοντίνα δεν επιτρέπουν άμεσους συσχετισμούς, ωστόσο η αρνητική εμπειρία του Κοσσόβου αναμφίβολα έχει επηρεάσει τη στάση και στη Βοϊβοντίνα.

Συμπερασματικά, το νέο Καταστατικό έχει τη δυναμική να παράσχει στη Βοϊβοντίνα τα εχέγγυα για ανάπτυξη, αυτό, όμως, θα εξαρτηθεί άμεσα από το πόσο πιστά θα τηρηθεί το γράμμα του νόμου.

Τουρκία: διπλωματικά ανοίγματα σε Μέση Ανατολή και Βαλκάνια με κοινό παρονομαστή την ισχυροποίηση της θέσης της

Η Τουρκία γεωγραφικά είναι μια χώρα που απλώνεται στην Ευρώπη και την Ασία. Η θέση αυτή δεν θα μπορούσε παρά να αντικατοπτριστεί και στην πολιτική της. Αν και κατά την νεότερη ιστορία της χαρακτηρίζεται αν όχι δυτική, τουλάχιστον φιλοδυτική χώρα, πιο πρόσφατες εξελίξεις θα μπορούσαν να ερμηνευτούν ως ένα βαθμό διαφοροποίηση της «γραμμή πλευσης» της, ειδικά σε σχέση με την προς Ανατολάς και επέκταση της ατζέντας της που άξονα έχει την ενδυνάμωση εμπορικών και ιστορικών σχέσεων με τους γείτονές της .

Σκεπτόμενη την Ανατολή δεν θα μπορούσε κανείς να μην λάβει υπόψη την προσέγγιση και τις πρωτοβουλίες της χώρας αναφορικά με το Ιράν. Η διαφαινόμενη συνεργασία είναι στην ουσία αποτέλεσμα της «φιλοσοφίας» που η Τουρκία ακολούθησε, φροντίζοντας να μην «κλείσει πόρτες», ακόμη και κατά τη διεθνή απομόνωση της χώρας, υποστηρίζοντας πάντα το δικαίωμα του Ιράν για ειρηνική εκμετάλλευση της πυρηνικής ενέργειας. Κατά τις τελευταίες αμφιλεγόμενες εκλογές δε, ο Erdogan επιδεικτικά συνεχάρη τον Ahmadinejad για την νίκη του. Η νέα αυτή «γραμμή» εκφράστηκε συγκεκριμένα στα τέλη Οκτωβρίου, όταν ο πρωθυπουργός της Τουρκίας πραγματοποίησε διήμερη επίσκεψη στην Τεχεράνη, όπου συναντήθηκε με τον πρόεδρο Ahmadinejad και άλλα στελέχη της κυβέρνησης. Το αποτέλεσμα ήταν συμφωνίες κυρίως οικονομικού χαρακτήρα, όπως η εκμετάλλευση περιοχής φυσικού αερίου South Pars, κόστους περίπου 3,4 δις ευρώ, η μεταφορά αερίου σε καταναλώτριες χώρες της Ευρώπης μέσω αγωγών, καθώς και δέσμευση να θεσπίσουν περιοχή βιομηχανικών συνόρων, να ιδρύσουν κοινή αεροπορική εταιρεία και να δημιουργήσουν κοινή νομισματική μονάδα προκειμένου να διευκολυνθούν οι οικονομικές συναλλαγές. Σαφέστατα μια τέτοια «αναθέρμανση» των σχέσεων διατηρεί ένα ουσιαστικό πολιτικό υπόβαθρο, οι δηλώσεις εξάλλου του

πρωθυπουργού Erdogan για το Ιράν¹² που «ήταν πάντα σημαντικός παράγοντας στην περιφερειακή ειρήνη και τη σταθερότητα λόγω των όσων έχει κάνει και όσων δεν πρόκειται να κάνει» δείχνουν σαφώς την πολιτική έκφραση των πραγμάτων.

Η αλλαγή αυτή στο *modus operandi* βρίσκει έκφραση και σε τομείς περισσότερο «απτούς» για την Τουρκία, όπως η παραδοχή των επί σειρά ετών διακρίσεων και αναγνώριση περισσότερων δικαιωμάτων της κουρδικής μειονότητας, η προσπάθεια συνεννόησης με τους Κούρδους του βορείου Ιράκ, γεγονός που μπορεί να εξευμενίσει τους ομοεθνείς τους και στο Ιράν και τη Συρία και τέλος η κινήσεις για αποκατάσταση διπλωματικών σχέσεων με την Αρμενία μετά από διάστημα 16 ετών.

Σε γενικές γραμμές, η επανεμφάνιση της Τουρκίας στη «σκακιέρα» του αραβικού κόσμου έτυχε θερμής ανταπόκρισης από τις χώρες της περιοχής, καθότι πολλές βλέπουν σε αυτή το «παράθυρο στη Δύση» και ταυτοχρόνως ένα μετριοπαθές αντίβαρο στο Ιράν. Ακόμη και η παραδοσιακή σύμμαχος του Ιράν, η σεκουλαριστική Συρία, μετά από διπλωματική απομόνωση και οικονομική δυσχέρεια έτυχε μιας ηπιότερης αντιμετώπισης από την Τουρκία, αφού φυσικά η ίδια παραιτήθηκε των διεκδικήσεων στην επαρχία του Hatay της τουρκικής επικράτειας το 2005, μια διένεξη που διαρκούσε από το 1939.

Μολονότι η ενίσχυση και σταθεροποίηση των σχέσεων με τους Άραβες γείτονές της φαίνεται να είναι μεγάλης σημασίας για την Τουρκία, οι αξιωματούχοι της φαίνεται να προσέχουν ώστε να μην εκληφθούν οι κινήσεις ως ψύχρανση με τους δυτικούς συμμάχους παρά ως μια προσπάθεια να χτίσει γέφυρες επικοινωνίας και να αποτελέσει έναν παράγοντα σταθεροποίησης και το βιώσιμο παράδειγμα συνένωσης δημοκρατίας και Ισλάμ για την περιοχή¹³.

Επί του πρακτέου, στην συνάντηση που ο πρωθυπουργός Erdogan είχε στις 7 Δεκεμβρίου με τον αμερικανό πρόεδρο Obama, ο τελευταίος αναγνώρισε τη φύση του ρόλου της χώρας στην περιοχή σχετικά με το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν και δήλωσε ότι «η Τουρκία μπορεί να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα στην προσπάθεια μετακίνησης του Ιράν προς τη συνέτιση με τους διεθνείς κανόνες για την ειρηνική χρήση της πυρηνικής ενέργειας». Πέραν τούτου, σημαντική κρίθηκε και η

---

¹² Izmirli, Erol. «Πιθανή μετάθεση στη διπλωματική πολιτική της Τουρκίας». Δημοσιεύτηκε στο Southeast European Times στις 30/11/2009. [Ανακτήθηκε στις 6/12/2009]
<http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/el/features/setimes/features/2009/11/02/feature-02>

¹³ «Looking east and south». Δημοσιεύτηκε στο Economist στις 29/10/2009, [Ανακτήθηκε στις 29/11/2009]
http://www.economist.com/world/middleeast-africa/PrinterFriendly.cfm?story_id=14753776

συμβολή με ειρηνευτικές δυνάμεις της Τουρκίας στη σταθεροποίηση του Αφγανιστάν, ενισχύοντας την εικόνα παράγοντα επιρροής στην περιοχή.

Η μεταστροφή της πολιτικής προς τις αραβικές χώρες συνοδεύτηκε παράλληλα με απώλειες ή μεταβολές που σημειώθηκαν στις επαφές της Τουρκίας με τη Δύση. Ξεκινώντας από το Ισραήλ, αυτό που παρατηρεί κανείς είναι κυρίως η στενή συνεργασία σε τομείς στρατιωτικούς, τουρισμού και εμπορίου, αλλά και διπλωματίας με την Τουρκία να έχει ρόλο διαμεσολαβητή στις συζητήσεις Ισραήλ-Συρίας. Μετά, ωστόσο, την αναζωπύρωση της διένεξης με τους Παλαιστινίους, η εκ μέρους Τουρκίας πολιτική γραμμή έγινε περισσότερο σκληρή. Συγκεκριμένα, τον προηγούμενο Σεπτέμβρη στον Davutoglu δεν επιτράπη η είσοδος στη λωρίδα της Γάζας κατά την επίσκεψή του στο Ισραήλ, κάτι που ενόχλησε ιδιαίτερα την τουρκική πλευρά. Εν συνεχεία, η Τουρκία απαγόρευσε στο Ισραήλ να συμμετάσχει στις κοινές ετήσιες ασκήσεις που λαμβάνουν χώρα σε σχετική εκδήλωση από κοινού με NATO, ΗΠΑ και Ισραήλ. Ως ένα βαθμό η προσπάθεια προσέγγισης κρατών του αραβικού κόσμου ενδέχεται να έχει οδηγήσει την Τουρκία στην επανειλημμένη διατύπωση ορισμένων αιχμηρών επιχειρημάτων, αμαυρώνοντας τις μέχρι πρότινος άριστες σχέσεις των δύο χωρών. Ενώ η ισραηλινή πλευρά συχνά επεχείρησε να κατεβούν οι τόνοι, η στάση της Τουρκίας ήταν περισσότερο επικριτική και μόνο τελευταία το Ισραήλ προέβη σε διακοπή της συνεργασίας με την Τουρκία στις διαπραγματεύσεις Ισραήλ – Συρίας, τερματίζοντας έτσι μια στρατηγικής σημασίας συνεργασία.

Απαραίτητο συμπλήρωμα των ανοιγμάτων στην Ανατολή, ως πλήρη εφαρμογή της στρατηγικής σκέψης του υπουργού Εξωτερικών Davutoglu, αποτελεί και η τουρκική κινητικότητα στα Βαλκάνια. Πέρα από τη διπλωματική υποστήριξη της πΓΔΜ για ένταξη στο NATO και την αναγνώριση του Κοσσόβου, η τουρκική διπλωματία επεδίωξε σύμφιξη σχέσεων με τη Σερβία και τη Βοσνία Ερζεγοβίνη. Η επίσκεψη του προέδρου Gul στη Σερβία ανέδειξε την οικονομική παράμετρο ως βασική για την οικοδόμηση μιας στρατηγικής σχέσης μεταξύ των δύο χωρών. Επιπλέον, οι επισκέψεις του Gul στις περιοχές με μουσουλμανικό πληθυσμό, καθώς και η δέσμευση για επενδύσεις στις περιοχές αυτές επανέλαβαν την επιθυμία της Τουρκίας να αναλάβει ρόλο «προστάτη» των μουσουλμάνων κατοίκων των βαλκανικών χωρών. Ωστόσο, η πολιτική στα Βαλκάνια ενέχει μεγαλύτερο τον κίνδυνο της αποτυχίας, δεδομένου ότι οι ιδέες του νεο-οθωμανισμού που πρεσβεύει το νέο δόγμα της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής μπορεί να προκαλέσουν τα αντι-οθωμανικά αντανεκλαστικά των βαλκανικών χωρών, που ήδη την προηγούμενη δεκαετία απέτρεψαν την τουρκική διείσδυση στην περιοχή.

Ο νέος προσανατολισμός της Τουρκίας συνιστά, σύμφωνα με αναλυτές, μια σοβαρή εξέλιξη για τη Δύση. Η ένταξη στην ΕΕ φαίνεται να αποτελεί για το κυβερνών κόμμα ευμετάβоло στόχο. Για όσο διάστημα η κοινή γνώμη ρέπει προς την προοπτική ένταξης, οι προσπάθειες και οι σχετικές διαβουλεύσεις ως προς την κατεύθυνση αυτή εντείνονται, ωστόσο, η κυβέρνηση δεν φαίνεται ιδιαίτερα πρόθυμη στο να επιχειρήσει συγκεκριμένες μη δημοφιλείς μεταρρυθμίσεις και να εφαρμόσει ουσιαστική στρατηγική προκειμένου να εκπληρώσει τις προϋποθέσεις για ένταξη. Ταυτοχρόνως, οι ΗΠΑ επιδιώκουν πολλαπλούς στόχους στη Μέση Ανατολή: αποτροπή φονταμενταλιστικών καθεστώτων και εναντίωση στις πυρηνικές δοκιμές στο Ιράν. Για την Τουρκία σήμερα το πιθανότερο ενδεχόμενο είναι να αντιταχθεί σε αυτές τις πολιτικές με σκληρή ρητορική¹⁴.

Εν κατακλείδι, φαίνεται πιθανό η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι ΗΠΑ να κληθούν να δώσουν χειροπιαστές αποδείξεις και δεσμεύσεις, προκειμένου η Τουρκία να συνεχίσει να παραμείνει ουσιαστικός σύμμαχος πρωτίστως της Δύσης, ώστε να εξυπηρετούνται εξίσου τα συμφέροντα και των δύο πλευρών.

Συνοριακές διαφορές μεταξύ βαλκανικών χωρών σήμερα

Ο χώρος της Βαλκανικής Χερσονήσου αποτελούσε ανέκαθεν το πεδίο έντονων εθνικιστικών αντιπαραθέσεων, στο οποίο εδάφη συχνά μετατρέπονταν σε αντικείμενο ανταγωνισμού μεταξύ των Βαλκάνιων λαών. Τόσο η γεωγραφία που δεν επιτρέπει σαφείς γεωγραφικές οριοθετήσεις, όσο και η ιστορία που δεν επιτρέπει σαφείς εδαφικούς, με βάση τα έθνη, διαχωρισμούς, καθώς και τα οικονομικά συμφέροντα προκάλεσαν και προκαλούν ακόμα και σήμερα ένα συνεχές κλίμα αναβρασμού γύρω από συνοριακά ζητήματα και εδαφικές βλέψεις.

Με τη μονομερή ανακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσόβου το Φεβρουάριο του 2008 αναδείχθηκαν πολλά σημαντικά προβλήματα, ένα εκ των οποίων ήταν και η οριοθέτηση των συνόρων του νέου κράτους που θα προκαλούσε για αρκετό χρονικό διάστημα προβλήματα σε αυτό και τους γείτονές του, πΓΔΜ και Μαυροβούνιο.

---

¹⁴ Soner Cagaptay: «Is Turkey Leaving the West?». Δημοσιεύτηκε στο Foreign Affairs στις 26/10/2009. [Ανακτήθηκε στις 29/11/2009]
<http://www.foreignaffairs.com/articles/65634/soner-cagaptay/is-turkey-leaving-the-west>

Τα σύνορα, μήκους 150 χλμ, μεταξύ Κοσσυφοπεδίου και πΓΔΜ ανέμεναν οριοθέτηση από την ανεξαρτησία της πΓΔΜ το 1991. Από την πλευρά της πΓΔΜ, προπομπός για την αναγνώριση της ανεξαρτησίας του Κοσσυφοπεδίου θα ήταν η οριοθέτηση των μεταξύ τους συνόρων. Αντίθετα, από την πλευρά του Κοσσυφοπεδίου προτεραιότητα είχε η αναγνώριση της ανεξαρτησίας του και έπειτα η οριοθέτηση των συνόρων με τη πΓΔΜ. Η λύση θα μπορούσε να είχε δοθεί το 2001, όταν Σερβία και πΓΔΜ υπέγραψαν συμφωνία καθορίζοντας τα μεταξύ τους σύνορα, ωστόσο η συμφωνία αυτή συνάντησε την άρνηση του Κοσσυφοπεδίου να δεχτεί τα συμφωνημένα σε ότι αφορά στα δικά του σύνορα με την πΓΔΜ.

Δυνατότητες για επίλυση στο ζήτημα της οριοθέτησης φάνηκαν όταν η πΓΔΜ αναγνώρισε την ανεξαρτησία του Κοσσυφοπεδίου. Την αναγνώριση ακολούθησε η βελτίωση των σχέσεων των δύο χωρών και τη θέσπιση διπλωματικών δεσμών. Τον Οκτώβριο του 2009 και έπειτα από πολλές διαβουλεύσεις οι κυβερνήσεις πέτυχαν συμφωνία για την οριοθέτηση των συνόρων. Στο πλαίσιο της συμφωνίας, η πΓΔΜ έλαβε 160m γης κοντά στη Lukono Pole στο όρος Sar, ενώ το Κοσσυφοπέδιο έλαβε 155m κοντά στο σημείο, εξαιρετικής στρατηγικής σημασίας, Contra Fura.

Παρόλο που η συμφωνία δέχθηκε επαίνους από τη διεθνή κοινότητα, οι διαμαρτυρίες από τα αντιπολιτευόμενα κόμματα της πΓΔΜ ήταν πολύ έντονες. Η Σοσιαλδημοκρατική Ένωση της πΓΔΜ (SDSM) και το Φιλελεύθερο Δημοκρατικό Κόμμα (LDP) κατηγορήσαν την κυβέρνηση ότι υπονομεύει συνοριακή συμφωνία του 2001 και επιμένουν ότι η συμφωνία που επετεύχθη με την Πρίστινα είναι αντισυνταγματική και ότι η κυβέρνηση έχει παραχωρήσει σημαντικά εδάφη της πΓΔΜ, πάνω από το νομικά προβλεπόμενο.

Δυσανεστημένοι από τη συμφωνία είναι, όμως, και κάτοικοι από την άλλη πλευρά των συνόρων. Χωρικοί στην Delbente - στην πλευρά του Κοσσυφοπεδίου - πραγματοποίησαν διαδήλωση, διαμαρτυρούμενοι ότι κάποια από τα εδάφη τους εξακολουθούν να παραμένουν εντός της πΓΔΜ στο πλαίσιο της συμφωνίας. Απομάκρυναν τους συνοριακούς λίθους που είχαν τοποθετηθεί και φώναζαν συνθήματα, κατηγορώντας πολιτικούς του Κοσσυφοπεδίου για αποτυχία υπεράσπισης των συμφερόντων τους.

Και αν το ζήτημα της οριοθέτησης με την πΓΔΜ θεωρείται λήξαν από τις κυβερνήσεις των δύο χωρών, σε εκκρεμότητα παραμένει η οριοθέτηση συνόρων μεταξύ Μαυροβουνίου και Κοσσοβού.

Τις απόψεις του υπουργού Εξωτερικών Υποθέσεων του Μαυροβουνίου, Milan Rocen, ότι η χώρα του «δεν έχει δύσκολα θέματα τα οποία δεν μπορούν να επιλυθούν

μέσω συζητήσεων με τους γείτονές μας», φαίνεται να μοιράζονται και αξιωματούχοι του Κοσσυφοπεδίου που πιστεύουν ότι η διαδικασία της συνοριακής οριοθέτησης θα είναι σχετικά εύκολη και πιο σύντομη από αυτή που διενεργήθηκε πρόσφατα με την πΓΔΜ. Πρόσφατα, όμως, επεισόδια έχουν αυξήσει το επίπεδο ανησυχίας, καθώς τις καλές, όπως διαφαίνονται, προθέσεις των κυβερνήσεων δεν συμερίζονται οι τοπικές ηγεσίες κοντά στην επίμαχη περιοχή Kulla που περιλαμβάνει 21 χωριά και βρίσκεται δίπλα στην πόλη Pec.

Τον Νοέμβριο 200 χωρικοί σε ένδειξη διαμαρτυρίας έκλεισαν το δρόμο που οδηγεί στο συνοριακό σταθμό του Μαυροβουνίου, καταγγέλλοντας ότι οι Μαυροβούνιοι έχουν οικειοποιηθεί 1000 εκτάρια γης¹⁵. Σε απάντηση των διαμαρτυριών ο δήμαρχος της συνοριακής πόλης Rozaje του Μαυροβουνίου δήλωσε ότι ο δήμος του «συντηρούσε και θα εξακολουθεί να συντηρεί τους δρόμους στην περιοχή και να παρέχει ασφάλεια στην περιοχή, ανεξάρτητα από τις εδαφικές βλέψεις που μπορεί να έχουν κάποιου». Επιπλέον, τα ΜΜΕ του Κοσσοβού μετέδιδαν την είδηση ότι το Μαυροβούνιο τοποθέτησε πινακίδες «Καλώς ορίσατε στο Μαυροβούνιο» σε περιοχές εντός της κοσσοβαρικής επικράτειας.

Η πληθώρα συνοριακών επεισοδίων και γεγονότων μεταξύ κατοίκων και αρχών των συνοριακών περιοχών μαρτυρά την ύπαρξη διαφωνιών για την ακριβή θέση των συνόρων. Αυτή την άποψη υποστηρίζει και ο επικεφαλής του κινήματος Vetevendosja (Αυτοδιάθεση), στο Κόσσοβο, Albin Kurti, ο οποίος προειδοποιεί εδώ και καιρό ότι οι δυο χώρες θα έχουν προβλήματα με την οριοθέτηση των συνόρων και αναφέρει ότι η λύση μπορεί να βρεθεί σε έγγραφο 35ετίας: το Σύνταγμα της Γιουγκοσλαβίας το 1974, στο οποίο ορίζονται τα σύνορα του Κοσσυφοπεδίου.

Σοβαρά προβλήματα στον καθορισμό των μεταξύ τους συνόρων αντιμετώπισαν και άλλες δύο βαλκανικές χώρες: η Σλοβενία και η Κροατία. Αιτία της διαμάχης αυτής αποτέλεσε ο Κόλπος του Piran. Μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησία τους, τα σημερινά σύνορα των δύο πρώην Γιουγκοσλαβικών Δημοκρατιών διευθετήθηκαν μέσα από την Επιτροπή Badinter το 1992. Το 1993, όμως, και όσο ο Κροατικός Πόλεμος βρισκόταν σε εξέλιξη η σλοβενική κυβέρνηση αποκήρυξε τον ποταμό Dragonja ως σύνορο, ισχυριζόμενη ότι μεταβάλλει τα σύνορα που είχαν οριστεί πριν από 50 χρόνια¹⁶. Έκτοτε, οι δύο πλευρές διεκδικούν την κυριότητα στον κόλπο η

---

¹⁵ Roganovic, Marina /Beqiri, Besa. «Pinpointing the Montenegro – Kosovo border». Δημοσιεύτηκε στο Southeast European Times στις 05/11/2009. [Ανακτήθηκε στις 12/12/2009] http://www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/en_GB/features/setimes/features/2009/11/05/feature-03

¹⁶ Alic, Anes. «Slovenia, Croatia, EU and the Piran bay». Δημοσιεύτηκε στο ISN Security Watch στις 23/05/2007 [Ανακτήθηκε στις 12/12/2009].

κάθε μια για διαφορετικούς λόγους: για τη μεν Σλοβενία οι λόγοι είναι οικονομικοί, καθώς στη διευθέτηση διακυβεύεται η έξοδος της στα διεθνή ύδατα ενώ για την Κροατία το ζητούμενο είναι μια βολική θαλάσσια σύνδεση με την Ιταλία. Από την εκδήλωση της διαφωνίας και μετέπειτα, ο Κόλπος έγινε το πεδίο πολλών επεισοδίων μεταξύ ψαράδων και λιμενικών αρχών των δύο χωρών, στα οποία μάλιστα ενεπλάκησαν και πλοία τρίτων χωρών.

Όταν η Σλοβενία έγινε πλήρες μέλος της ΕΕ, η συνοριακή διαφορά μεταφέρθηκε και στο ευρωπαϊκό πεδίο. Έχοντας το δικαίωμα του βέτο, η Σλοβενία ήταν σε θέση να ελέγχει τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Κροατίας, προσπαθώντας, παράλληλα, να επιτύχει μια ευνοϊκή για τα συμφέροντά της λύση. Σε αυτό το πλαίσιο, οι Σλοβένοι εξέδωσαν ένα χάρτη με τα εδάφη που έχασε η χώρα τους κατά το σχηματισμό των νέων συνόρων¹⁷ και ταυτόχρονα απαίτησαν την κυριότητα σε ολόκληρο τον Κόλπο, καθώς σε αντίθετη περίπτωση θα πίεζαν για διενέργεια δημοψηφίσματος για την ένταξη της Κροατίας με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Στην Κροατία η κυβέρνηση εξέδωσε και αυτή με τη σειρά της έναν παρόμοιο χάρτη, εκφράζοντας, παράλληλα, τη βεβαιότητα ότι οι συνοριακές διαφωνίες δε θα αποτελέσουν κριτήριο για την είσοδο της χώρας στην ευρωπαϊκή οικογένεια.

Ωστόσο, η επέμβαση της ΕΕ δεν άφησε πολλά περιθώρια για συνέχιση της διαφωνίας επ' άπειρον και υπό την αιγίδα της οι δύο χώρες υπέγραψαν στη Στοκχόλμη στις 4 Νοεμβρίου μια συμφωνία που παρέπεμπε το ζήτημα σε διεθνή διαιτησία και σημείωνε ότι η απόφαση που θα προκύψει θα είναι δεσμευτική και για τα δύο μέρη. Για την ώρα, ο δρόμος φαίνεται να οδηγεί στη σταθερότητα. Ωστόσο, ο λαός και στις δυο πλευρές των συνόρων φοβάται ότι δεν πρόκειται για επιτυχία: για παράδειγμα, το 87% των Σλοβένων φοβάται ότι η συμφωνία ευνοεί τα κροατικά συμφέροντα.

Κοινός τόπος και των τριών παραπάνω περιπτώσεων είναι η καλή θέληση των κυβερνήσεων των εμπλεκόμενων χωρών να λύσουν τα μεταξύ τους ζητήματα με διάλογο. Ωστόσο, αυτό δεν βρίσκει την ανάλογη ανταπόκριση από την κοινή γνώμη των χωρών, γεγονός που δυσχεραίνει την επίτευξη οριστικών λύσεων. Επομένως, η οριστική διευθέτηση των ζητημάτων θα εξαρτηθεί από το βαθμό που οι πολιτικές κυβερνήσεις πείσουν το λαό τους ότι οι διευθετήσεις αυτές είναι αποτέλεσμα δίκαιου και έντιμου συμβιβασμού.

---

¹⁷ Τον χάρτη εξέδωσε το 25 June Institute σκοπός του οποίου ήταν η συλλογή στοιχείων και εγγράφων για τη διαφωνία του Κόλπου του Piran.

Ενέργεια & Περιβάλλον

- **Συμφωνία για τη συμμετοχή στο σχέδιο αγωγού φυσικού αερίου South stream υπέγραψε η Σλοβενία με τη Ρωσία στις 14 Νοεμβρίου.** Τη συμφωνία υπέγραψαν ο Ρώσος υπουργός ενέργειας, Sergei Smatkin, και ο Σλοβένος ομόλογος του, Matey Latovnik, ενώ παρόντες ήταν και οι πρωθυπουργοί της Ρωσίας, Vladimir Putin, και της Σλοβενίας, Barout Pahor. Ο αγωγός South Stream είναι κοινοπραξία της ρωσικής εταιρείας ενέργειας Gazprom και της ιταλικής ENI και στοχεύει στη μεταφορά φυσικού αερίου στην Ευρώπη μέσω της Μαύρης Θάλασσας. Μέχρι σήμερα στο project επίσημα συμμετέχουν οι : Βουλγαρία, Ελλάδα, Σερβία, Ουγγαρία, Τουρκία ενώ πρόθεση για συμμετοχή έχει εκφράσει και η Ουκρανία.
- **Στο επίκεντρο του πολιτικού ενδιαφέροντος στη Ρουμανία βρίσκεται η επικύρωση της διακρατικής συμφωνίας για την κατασκευή του αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου Nabucco που υπογράφηκε από την Αυστρία, τη Βουλγαρία, την Ουγγαρία, την Τουρκία και τη Ρουμανία τον Ιούλιο του 2009.** Η κατασκευή του συγκεκριμένου αγωγού υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ, ενώ η μεταφορά του φυσικού αερίου θα γίνεται από την Κεντρική Ασία, με το ενδεχόμενο διασύνδεσης του Ιράν να παραμένει ανοιχτό, για το άμεσο μέλλον.
- **Την κατασκευή νέου υδροηλεκτρικού σταθμού στην τεχνητή λίμνη Βουτσκοβίτσα της Σερβίας ανακοίνωσε η αυστριακή εταιρεία «Inagen».** Το έργο αναμένεται να λειτουργήσει το φθινόπωρο του 2010, θα παράγει 200 kW ενέργειας και το συνολικό του κόστος θα φτάσει τα 355.000 €.
- **Σε σύσταση κοινοπραξίας προχώρησαν η εταιρεία ηλεκτρισμού του Μαυροβουνίου EPCG και η νορβηγική ENT.** Στην κοινοπραξία η νορβηγική εταιρεία θα συμμετέχει σε ποσοστό 49%, διαθέτοντας 8 εκ. €, τα οποία προορίζονται για τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων σταθμών

παραγωγής ενέργειας, καθώς και σε επενδύσεις για την κατασκευή νέων μονάδων.

- **Την επανεξέταση της συμφωνίας για τον Μπουργκάς – Αλεξανδρούπολη ανακοίνωσε ο πρωθυπουργός της Βουλγαρίας Borisov.** Στην επιχειρηματολογία του επισημαίνει ότι η συμφωνία και εν γένει το σχέδιο είναι ωφέλιμο για τα ελληνικά και ρωσικά συμφέροντα αλλά όχι για τη Βουλγαρία που καλείται να επωμιστεί και τεράστιο περιβαλλοντικό κόστος. Υπενθυμίζεται ότι για να επανεξεταστεί η συμφωνία πρέπει να συμφωνήσουν ως προς αυτό και τα τρία μέρη.
- **Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρηματοδοτεί την σύνδεση των δικτύων φυσικού αερίου Βουλγαρίας – Ελλάδας και Βουλγαρίας – Ρουμανίας.** Σύμφωνα με τον Υπουργό Ενέργειας της Βουλγαρίας Traikov, η Επιτροπή ενέκρινε τα βουλγαρικά σχέδια και προτίθεται να διαθέσει 43 εκ. € για τη διασύνδεση των δικτύων Βουλγαρίας – Ελλάδας και 9 εκ. € για τα δίκτυα Βουλγαρίας – Ρουμανίας.
- **Στη Σλοβενία θα εδρεύει ο Οργανισμός Συνεργασίας των ρυθμιστικών αρχών Ενέργειας της ΕΕ.** Η σλοβενική υποψηφιότητα επικράτησε εκείνων της Σλοβακίας και της Ρουμανίας με 15 ψήφους. Ο υπουργός της Σλοβενίας εξέφρασε την ικανοποίηση του για την απόφαση ενώ ο Επίτροπος Ενέργειας της ΕΕ επεσήμανε τη σημασία του Οργανισμού που αποτελεί για την Ενέργεια στην Ένωση ότι αποτελεί η ΕΚΤ για την Οικονομία.
- **Αρνητική στην πυρηνική ενέργεια θα παραμείνει η Σερβία** τουλάχιστον μέχρι το 2015, όπως ανακοίνωσε ο υπουργός Ενέργειας και Ορυχείων Skandric. Η δήλωση αυτή έρχεται ως απάντηση στις προθέσεις της Ρωσίας να διαθέσει τεχνογνωσία και εξοπλισμό για την κατασκευή και λειτουργία πυρηνικών μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Ανθρώπινα Δικαιώματα

- **Την πρόθεση της να αποκαταστήσει τη βουλγαρική εκκλησία του Αγίου Νικολάου στην Ανατολική Θράκη εξέφρασε η βουλγαρική κυβέρνηση.** Τη

δήλωση αυτή ακολούθησε η σύσταση ομάδας εργασίας για τη μελέτη αρχαιικού υλικού που αφορά στη βουλγαρική πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά στην ανατολική Θράκη. Στα πλαίσια αυτά η Βουλγαρία θα αναζητήσει τη συνεργασία των τουρκικών αρχών.

- **Πρωτοβουλία της Αλβανίας που αφορά σε εκπαιδευτικά ιδρύματα του Κοσσόβου και της πΓΔΜ για την καθιέρωση ενιαίου συστήματος πανεπιστημιακών πτυχίων αναπτύχθηκε στις αρχές Δεκεμβρίου.** Η κίνηση στοχεύει τα αλβανόφωνα πανεπιστήμια ενώ, όπως δήλωσε ο επικεφαλής του πανεπιστημίου Τιράνων, Dhorë Kule, η διαδικασία ενοποίησης και προτυποποίησης της πανεπιστημιακής διδακτέας ύλης θα γίνει βάσει των αρχών της Μπολόνια.
- **Σε κινητοποιήσεις προέβησαν οι φοιτητές στην Κροατία** από τις σχολές Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου του Ζάγκρεμπ. Την 1^η Δεκεμβρίου απέκλεισαν το Υπουργείο Παιδείας, Επιστημών και Αθλητισμού ζητώντας δωρεάν παιδεία.
- **Επιτυχημένες κρίθηκαν οι δημοτικές εκλογές στο Κόσσοβο.** Η μεγαλύτερη επιτυχία της εκλογικής διαδικασίας ήταν για πολλούς η μεγάλη συμμετοχή των Σέρβων. Τη συμμετοχή αυτή χαιρέτησε και ο Αμερικανός πρέσβης στην Πρίστινα που δήλωσε ότι οι Σέρβοι του Κοσσόβου εκμεταλλεύτηκαν την ευκαιρία να δείξουν ότι ενδιαφέρονται για το κοινό μέλλον τους με τους Αλβανούς στην κοινότητα του Κοσσόβου.
- **Βελτίωση της συνεργασίας Σερβίας και Δικαστηρίου για Εγκλήματα πολέμου του ΟΗΕ** διαπίστωσε ο Γενικός Εισαγγελέας S. Bramerge. Στην τελευταία του έκθεση στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, σημειώνει ότι παρά την μη εύρεση και σύλληψη των φυγόδικων εγκληματιών πολέμου (Mladic), οι σερβικές αρχές επιδεικνύουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποδείξουν τη συνεργασία τους.

Οικονομία

- Το 6ο Περιφερειακό Οικονομικό Φόρουμ Νοτιανατολικής Ευρώπης διεξήχθη στις 19 και 20 Νοεμβρίου στο Σαράγιεβο, υπό την αιγίδα της προεδρίας της Βοσνίας- Ερζεγοβίνης και με την συμμετοχή αρχηγών κρατών της περιοχής. Το κεντρικό θέμα του Φόρουμ ήταν η ανταγωνιστικότητα των οικονομιών στην πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση σε συνθήκες παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, ενώ εκτός από τους ηγέτες των κρατών έδωσαν το παρόν και κυβερνητικοί αξιωματούχοι, ακαδημαϊκοί και εκπρόσωποι των επιχειρήσεων των χωρών της Νοτιανατολικής Ευρώπης.
- Συμφωνία που ρυθμίζει την εναέρια κυκλοφορία υπέγραψαν στις 24 Νοεμβρίου εκπρόσωποι του υπουργείου μεταφορών της Ρωσίας και του υπουργείου μεταφορών και επικοινωνιών της Βοσνίας- Ερζεγοβίνης. Η συμφωνία αυτή, συμβάλλει στην ενίσχυση των οικονομικών σχέσεων των δυο χωρών, καθώς καθορίζεται το πλαίσιο των τακτικών αεροπορικών μεταφορών που αναπτύσσεται μεταξύ τους.
- Η Ελλάδα είναι έτοιμη και αποφασισμένη να προχωρήσει στις αναγκαίες αλλαγές και να πάρει άμεσα θεσμικά μέτρα για την οικονομία, δήλωσε ο πρωθυπουργός, Γιώργος Παπανδρέου, σε παρέμβασή του στη Σύνοδο Κορυφής στις Βρυξέλλες. Ο Έλληνας πρωθυπουργός τόνισε πως η Ελλάδα έχει τεράστια δυναμική που ακόμα δεν έχει αξιοποιήσει και που στηρίζεται στην πράσινη ενέργεια, στην πράσινη οικονομία και στον τουρισμό. Κάποιοι από τους πολιτικούς ηγέτες που παρευρέθηκαν στη Σύνοδο, όπως η Angela Merkel και ο Nicolas Sarkozy αναφέρθηκαν με θετικό τρόπο στην κατάσταση της Ελλάδας.
- Σύμφωνα με δημοσίευμα της αγγλόφωνης ρουμανικής εφημερίδας Nine O' Clock, η ελληνική τραπεζική παρουσία στο Βουκουρέστι είναι ιδιαίτερα ισχυρή. Συγκεκριμένα, από τον περασμένο Σεπτέμβριο οι ελληνικές τράπεζες εκπροσωπούν το 27% του συνολικού ξένου τραπεζικού κεφαλαίου στη Ρουμανία, ξεπερνώντας τις αυστριακές τράπεζες που διατηρούσαν την πρωτοκαθεδρία τον Σεπτέμβριο του 2007 με ποσοστό 22%.

- **Κάμψη κατά 5,4% κατέγραψε το ΑΕΠ της Βουλγαρίας** κατά το τρίτο τετράμηνο του 2009, με βάση τα στοιχεία του Εθνικού Ινστιτούτου Στατιστικής (NSI). Η μείωση του βουλγαρικού ΑΕΠ κατά τους πρώτους εννέα μήνες του έτους σημειώθηκε στο 4,7%, αποτυπώνοντας το σημαντικό αντίκτυπο της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης στη βουλγαρική οικονομία. Το ΑΕΠ της χώρας αναμένεται να ανακάμψει μέσα στο δεύτερο εξάμηνο του 2010.

- **Τον προϋπολογισμό για το 2010 ψήφισε με οριακή πλειοψηφία το κοινοβούλιο του Κοσσόβου στις 23 Νοεμβρίου.** Ο νέος προϋπολογισμός είναι κατά 6% αυξημένος σε σχέση με το περσινό και σύμφωνα με τον πρωθυπουργό Τaci βασίζεται στις προτεραιότητες της χώρας που περιλαμβάνουν ενίσχυση των κεφαλαιουχικών επενδύσεων, έργα υποδομής και το άνοιγμα νέων πρεσβειών.

- **Την επίσκεψη κλιμακίων από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Παγκόσμια Τράπεζα αναμένουν οι αρχές της Ρουμανίας.** Ο υπεύθυνος της αποστολής του ΔΝΤ στη Ρουμανία δήλωσε ότι ακριβείς ημερομηνίες δεν έχουν οριστεί και πως ο διεθνής Οργανισμός είναι έτοιμος να αποστείλει εμπειρογνώμονες όταν του ζητηθεί από τη χώρα. Υπενθυμίζει, ωστόσο, την καθυστέρηση που σημειώνει η Ρουμανία στην εφαρμογή των μέτρων που συμφωνήθηκαν τον Αύγουστο για τη μείωση του δημοσίου ελλείμματος σε ποσοστό 7,3% επί του ΑΕΠ.

- **Μείωση του ΑΕΠ κατά 0,6% για το γ' τρίμηνο κατέγραψε το Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής της Ρουμανίας** σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο. Ειδικότερα οι τομείς των κατασκευών και του εμπορίου σημείωσαν πτώση 5,5% και 2,6% αντίστοιχα σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο ενώ σύμφωνα με τις προβλέψεις του Ινστιτούτου το 2009 το ρουμανικό ΑΕΠ θα συρρικνωθεί κατά 7,7%, ποσοστό ανάλογο με αυτό που προβλέπει το ΔΝΤ (8%)

- **Το ζήτημα της ιδιωτικοποίησης του λιμανιού Μπαρ εξετάζει η κυβέρνηση του Μαυροβουνίου.** Αυτή την περίοδο το Μαυροβούνιο

αναμένει την προσφορά από Σέρβους επιχειρηματίες, καθώς, σύμφωνα και με τον υφυπουργό Ναυτιλίας της χώρας, η Σερβία είναι στρατηγικός εταίρος για την ιδιωτικοποίηση του λιμανιού.

Άμυνα και Ασφάλεια

- **Την αντίδραση των Αλβανών κατοίκων προκάλεσε η λειτουργία της νέας σερβικής στρατιωτικής βάσης Jug.** Πρόκειται για τη μεγαλύτερη βάση της χώρας, για την οποία η σερβική κυβέρνηση επένδυσε 18 εκ. € και η ιδέα για την κατασκευή της τοποθετείται το 2001, όταν σερβικές δυνάμεις ασφαλείας ενεπλάκησαν με ένοπλους Αλβανούς.
- **Σε αξιολόγηση της κατάστασης ασφαλείας του Κοσσόβου προέβη ο διοικητής της KFOR, M. Bendler.** Η κατάσταση χαρακτηρίστηκε σταθερή, ωστόσο οι ομάδες που δραστηριοποιούνται στη Μιτρόβιτσα, η κακή οικονομική κατάσταση της χώρας και η εκκρεμότητα της απόφασης του Διεθνούς Δικαστηρίου για την ανεξαρτησία του Κοσσόβου απειλούν την σταθερότητα αυτή.
- **Οι ΗΠΑ στηρίζουν την υποψηφιότητα Βοσνίας Ερζεγοβίνης και Μαυροβουνίου για το Membership Action Plan του NATO,** κάτι που επιβεβαιώθηκε μετά τη σύνοδο που πραγματοποιήθηκε στο Σεράγεβο μεταξύ των υπουργών Αμύνης χωρών της ΝΑ Ευρώπης και των ΗΠΑ.
- **Δωρεά αμυντικού υλικού αξίας 155 χιλ. € στη Σερβία** ανακοίνωσε το υπουργείο Αμύνης της Νορβηγίας. Η δωρεά κατευθύνεται στο Κέντρο Αμυντικών Συστημάτων της Σερβίας και εντάσσεται στις δράσεις ενίσχυσης της διμερούς αμυντικής συνεργασίας, οι οποίες προβλέπονται από ειδικό πρωτόκολλο που έχουν υπογράψει οι δύο χώρες.

Εξωτερική Πολιτική

- **Στην Αθήνα πραγματοποιήθηκε η 17η Υπουργική Σύνοδος του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)** στις 1 και 2 Δεκεμβρίου με την συμμετοχή των υπουργών Εξωτερικών 50

κρατών. Στη Σύνοδο δεν παρέστησαν οι υπουργοί εξωτερικών των ΗΠΑ, της Βρετανίας, της Γερμανίας, του Καναδά, του Λιχτενστάιν και του Μονακό, οι οποίοι, ωστόσο, εκπροσωπήθηκαν από κατώτερους αξιωματούχους. Στο επίκεντρο των συζητήσεων βρέθηκαν οι νέες προκλήσεις της ασφάλειας στην Ευρώπη, τα ενεργειακά ζητήματα, η προστασία του περιβάλλοντος αλλά και η εξέταση ενός ενεργότερου ρόλου του Οργανισμού. Στο περιθώριο της Συνόδου, ο Έλληνας πρωθυπουργός και υπουργός Εξωτερικών, Γεώργιος Παπανδρέου, με την ιδιότητα του προέδρου του Οργανισμού, είχε κατ' ιδίαν διμερείς συναντήσεις με τον υπουργό Εξωτερικών της Ρωσίας Sergei Lavrov, τον υπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας, Ahmet Davutoğlu, τον Σκοπιανό Antonio Milososki και τον αναπληρωτή υπουργό εξωτερικών των ΗΠΑ, James Steinberg. Οι εργασίες της Ολομέλειας ολοκληρώθηκαν με την υπογραφή ενός τελικού κειμένου, με τίτλο «Διακήρυξη για τη Διαδικασία της Κέρκυρας», με το οποίο οι συμμετέχοντες τάσσονται υπέρ του διαλόγου για την ασφάλεια στην Ευρώπη. Αξίζει να σημειωθεί πως πρόκειται για την πρώτη φορά από το 2002 που συντάχθηκε ενιαίο κείμενο πολιτικής διακήρυξης σε σύνοδο του ΟΑΣΕ, καθώς τις προηγούμενες χρονιές δεν είχε επιτευχθεί consensus από τα κράτη-μέλη.

- **Σε καμπή εισέρχονται οι σχέσεις Σερβίας Κροατίας** ύστερα από την επίθεση που εξαπέλυσε ο Κροάτης πρόεδρος S. Mesic, δηλώνοντας ότι το Βελιγράδι υπονομεύει την συνοχή της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης. Ο πρόεδρος της Σερβίας, Boris Tadic, χαρακτήρισε την δήλωση αυτή ως κακόβουλη και ανακριβή ενώ καταδίκασε την πρόθεση του Mesic να πραγματοποιήσει επίσκεψη στο Κόσσοβο στις 7 Ιανουαρίου, ημέρα Χριστουγέννων για τους Σέρβους.

- **Τριήμερη επίσημη επίσκεψη πραγματοποίησε** στις 25-27 Νοεμβρίου **η υπουργός εξωτερικών της Βουλγαρίας, R. Zeleva στην Ουάσιγκτον** για να συναντηθεί με την Αμερικανίδα ομόλογο της, Hilary Clinton. Στο επίκεντρο των συζητήσεων τους βρέθηκαν τα ενεργειακά ζητήματα και η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Ακόμα, οι δυο υπουργοί συζήτησαν για την ενίσχυση της διμερούς οικονομικής συνεργασίας αλλά και για την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης εισόδου των ΗΠΑ. Οι

συναντήσεις έγιναν σε πολύ θερμό κλίμα και οι δυο πλευρές εξέφρασαν την ικανοποίησή τους από τα αποτελέσματα των συνομιλιών.

- **Στην Ουάσιγκτον βρέθηκε στις 7 Δεκεμβρίου ο Τούρκος πρωθυπουργός, Recep Tayyip Erdogan, για να συναντηθεί με τον πρόεδρο των ΗΠΑ, Barack Obama.** Στην ατζέντα των συνομιλιών των δυο πολιτικών ηγετών κυριάρχησαν το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, η στρατηγική του ΝΑΤΟ στο Αφγανιστάν αλλά και ο αγώνας κατά της τρομοκρατίας, θέμα για το οποίο συμφώνησαν στην ενίσχυση του συντονισμού κατά του αυτονομιστικού Κουρδικού Εργατικού Κόμματος (PKK). Ο Αμερικανός πρόεδρος, μάλιστα, δεν παρέλειψε να ευχαριστήσει τον Erdogan για τη συμβολή του στη σταθεροποίηση στο Αφγανιστάν, ενισχύοντας τα στρατεύματα του βορειοατλαντικού συμφώνου.
- **Συμφωνία συνεργασίας στον τομέα της δικαιοσύνης για την περίοδο 2010-2011 υπέγραψαν Σλοβενία και Ρωσία,** στα πλαίσια του μνημονίου συνεργασίας που έχουν υπογράψει οι δυο χώρες το 2001. Με τη συμφωνία καθορίζονται πεδία για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε τομείς, όπως οι συμβολαιογραφικές υπηρεσίες και η δωρεάν νομική βοήθεια.
- **Ο αναπληρωτής ειδικός απεσταλμένος του ΟΗΕ, A. Rohan, δήλωσε ότι η ένταξη του Κοσσόβου εξαρτάται από το Βελιγράδι.** Σε ομιλία του τόνισε ότι πρέπει πρώτα να αναγνωρίσει η Σερβία την ύπαρξη του Κοσσόβου και στη συνέχεια να αποσύρει την αντίσταση της από τον ΟΗΕ. Ταυτόχρονα, όμως, χαρακτήρισε την ανεξαρτησία μη αναστρέψιμο γεγονός και κάλεσε τις αρχές να συνεχίσουν τις δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις.
- **Το Συνταγματικό Δικαστήριο της Αλβανίας εμποδίζει την επικύρωση της συμφωνίας Ελλάδας – Αλβανίας για την υφαλοκρηπίδα.** Η Συμφωνία υπεγράφη το Μάιο και όριζε την υφαλοκρηπίδα των δύο χωρών στο Ιόνιο, όμως, τα αντιπολιτευόμενα κόμματα υπέβαλλαν αξιώσεις ότι πλήττει τα αλβανικά συμφέροντα. Η κυβέρνηση, παράλληλα, αντιμετωπίζει και τις επικρίσεις ενώσεων και στρατιωτικών ειδικών που εκτιμούν ότι με την επικύρωση της συμφωνίας η Αλβανία χάνει 225 km² χωρικών υδάτων.

- **Άρχισε η παράθεση επιχειρημάτων στο Διεθνές Δικαστήριο για το θέμα της ανεξαρτησίας του Κοσόβου.** Οι Σέρβοι αντιπρόσωποι κατέθεσαν ότι η μονομερής ανεξαρτησία παραβιάζει το Διεθνές Δίκαιο και την απόφαση 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Οι Κοσσοβάροι, από την άλλη, τονίζουν ότι η ανεξαρτησία είναι αμετάκλητη για το καλό της βιώσιμης περιφερειακής ειρήνης και ασφάλειας. Στο Δικαστήριο θα καταθέσουν τις απόψεις τους 29 έθνη, μεταξύ των οποίων η Ρωσία και οι ΗΠΑ.
- **Στόχος του Βελιγραδίου είναι μετά την απόφαση του Δικαστηρίου να μην αναγνωρίσουν άλλες χώρες την μονομερή ανεξαρτησία του Κοσόβου.** Ο υπουργός Εξωτερικών της Σερβίας Jeremic δήλωσε, προδικάζοντας το αποτέλεσμα, ότι κανένα Διεθνές Δικαστήριο δεν πρόκειται να συναινέσει στη μονομερή αλλαγή των συνόρων ενός κράτους διεθνώς αναγνωρισμένου και μέλους του ΟΗΕ. Ανακοίνωσε ότι ο στόχος για τη Σερβία μετά το Δικαστήριο είναι να αποτρέψει άλλες χώρες από το να αναγνωρίσουν το Κόσσοβο, ώστε να αναγκαστεί η αντίθετη πλευρά να έρθει στο τραπέζι του διαλόγου.

Ευρωπαϊκή Ένωση

- **Σύμφωνα με μελέτη της Διεθνούς Διαφάνειας, η Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Ρουμανία αποτελούν τα πιο διεφθαρμένα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.** Η έρευνα ανέφερε πως η Αθήνα πρέπει να προβεί σε άμεσα μέτρα για να πατάξει τον χρηματισμό ενώ τα αίτια της μεγάλης διαφθοράς στη Ρουμανία και στη Βουλγαρία οφείλονται στην έλλειψη στρατηγικού συντονισμού σχετικά με τα νομικά και θεσμικά μέτρα. Η κακή βαθμολογία για αυτές τις χώρες δείχνει ότι η ένταξη στην ΕΕ δεν μεταφράζεται σε μείωση της διαφθοράς αλλά απαιτούνται άμεσες και επίπονες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί ότι οι χώρες ζουν υπό αποδεκτά επίπεδα διαφάνειας και ευθύνης.
- **Την ισχυρή προσήλωση στην πολιτική διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβεβαίωσε στις 26 Νοεμβρίου το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο** με την υιοθέτηση ψηφίσματος για τη «Στρατηγική διεύρυνση στα κράτη των Δυτικών Βαλκανίων, την Ισλανδία και την Τουρκία». Με το ψήφισμα αυτό, η

ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου αναφέρεται στις επιτυχημένες προηγούμενες διευρύνσεις τόσο για τη Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και για τα κράτη που προσχώρησαν. Επιπλέον, οι Ευρωβουλευτές τονίζουν ότι η περιφερειακή συνεργασία και οι σχέσεις καλής γειτονίας συνεχίζουν να αποτελούν καίριους παράγοντες της ενταξιακής πορείας.

- **Η Αλβανία βρίσκεται πιο κοντά στην υποψηφιότητα στην ΕΕ**, καθώς οι Υπουργοί Εξωτερικών της Ένωσης αποδέχτηκαν την αίτηση της χώρας για υποψηφιότητα. Σε 18 μήνες περίπου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα κληθεί να παρουσιάσει τη θέση για την προσπάθεια ένταξης της Αλβανίας. Μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δήλωσε ότι η Αλβανία έχει πιθανότητες, αν και παραμένουν σε ανησυχητικό επίπεδο η έλλειψη πολιτικού διαλόγου και η διαφθορά. Το μεγάλο πρόβλημα της διαφθοράς στη χώρα επεσήμανε και ο αρχηγός της Ευρωπαϊκής αποστολής στα Τίρανα, Η. Lohan, σε ομιλία του σε επιχειρηματικό συνέδριο. Επίσης, τόνισε ότι αποτελεί τον καίριο αποτρεπτικό παράγοντα για την εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων και κάλεσε το κοινοβούλιο να εντείνει τις μεταρρυθμίσεις.
- **Η ΕΕ καλεί τις πολιτικές παρατάξεις στην Αλβανία σε συμβιβασμό**. Η συνεχιζόμενη απουσία του αντιπολιτευόμενου Σοσιαλιστικού Κόμματος της Αλβανίας λόγω ισχυρισμών νοθείας στις γενικές εκλογές του Ιουνίου προκάλεσε την έκκληση του Σουηδού υπουργού Εξωτερικών, Carl Bildt, για πολιτικό διάλογο και συμβιβασμό, ώστε η χώρα να συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις που χρειάζονται για την πορεία προς την Ένωση.
- **Καταργείται η βίζα για Σερβία, Μαυροβούνιο και πΓΔΜ** σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου Υποθέσεων Δικαιοσύνης και Εσωτερικών της ΕΕ της Δευτέρας 30 Νοεμβρίου. Οι πολίτες των χωρών αυτών θα μπορούν να ταξιδεύουν στα μέλη της Ένωσης – πλην Ιρλανδίας και Ηνωμένου Βασιλείου- και να μένουν έως τρεις μήνες χωρίς βίζα.